

Pr. prof. dr. Viorel Sava
(coordonator)

DISCURSUL TEOLOGIC,
CUVÂNTUL CARE ZIDEȘTE ȘI VINDECĂ.
VALENȚE ALE CERCETĂRILOR DOCTORALE
ACTUALE

editura
doxologia

Coordonator: Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel SAVA

**DISCURSUL TEOLOGIC, CUVÂNTUL CARE ZIDEȘTE ȘI
VINDECĂ:
VALENȚE ALE CERCETĂRIILOR DOCTORALE ACTUALE**

**THE THEOLOGICAL DISCOURSE, THE WORDS THAT
BUILD AND HEALS:
ASPECTS OF CURRENT DOCTORAL RESEARCH**

O parte din lucrările prezentului volum au fost prezentate în cadrul Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, ediția a XVI-a, organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din cadrul Universității „Alexandru Ion Cuza” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Catolică a Universității din Graz, Austria, cu Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ioan Damaschin” a Universității Balamand, Liban, și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Aristotel”, Tesalonic, Grecia, sub patronajul și binecuvântarea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 13-14 mai 2024.

Colectiv de redacție:

PS Dr. Nichifor BOTOȘĂNEANUL
Pr. Prof. Dr. Ioan-Cristinel TEȘU
Prof. Dr. Pablo ARGÁRATE
Arhim. Prof. Dr. Jack KHALIL
Pr. Prof. Dr. Georgi PORPHYRIOS
Prof. Dr. Miltiadis VANTSOS
Pr. Prof. Dr. Marian VÎLCIU
Pr. Conf. Dr. Paul-Cezar HÂRLĂOANU
Conf. Univ. Dr. Cristian PETCU
Pr. Lect. Dr. Cristian-Alexandru BARNEA
Arhim. Dr. Benedict SAUCIUC
Col. (r) Dr. Emil-Teofil BĂLTEANU
Pr. Asist. Dr. Gabriel PIȘTEA
Pr. Dr. Bogdan Vlăduț BRÎNZĂ
Drd. Mădălin-Gheorghiță CEOBANU

Tehnoredactare: Valentin Grosu

Coperta 1: Vindecarea slăbănogului de la Scăldătoarea Vitezda
(Schitul Vovidenia, Mănăstirea Neamț)

Coperta 4: Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” Iași

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține integral autorilor.

Editura Doxologia: ISBN 978-630-301-186-8

Institut für Ökumenische Theologie, Ostkirchliche Orthodoxie und Patrologie,
Universität Graz: ISBN 978-3-9504741-5-2

Coordonator: Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel SAVA

**DISCURSUL TEOLOGIC, CUVÂNTUL CARE ZIDEȘTE ȘI
VINDECĂ:
VALENȚE ALE CERCETĂRIILOR DOCTORALE ACTUALE**

**THE THEOLOGICAL DISCOURSE, THE WORDS THAT
BUILD AND HEALS:
ASPECTS OF CURRENT DOCTORAL RESEARCH**

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
TEOFAN,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura
DOXOLOGIA
Iași

Institut für Ökumenische Theologie,
Ostkirchliche Orthodoxie und Patrologie,
Universität Graz

2024

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**Discursul teologic, cuvântul care zidește și vindecă:
valențe ale cercetărilor doctorale actuale = The
theological discourse, the word that builds and heals:
aspects of current doctoral research / coord.: pr. prof.**

univ. dr. Viorel Sava; tipărit cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și
Bucovinei. - Iași: Doxologia; Graz: Institut für Ökumenische
Theologie, Ostkirchliche Orthodoxie und Patrologie,
Universität Graz, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-630-301-186-8

ISBN 978-3-9504741-5-2

I. Sava, Viorel (coord.)

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
----------------------	---

TEOLOGIE ISTORICĂ OAMENI CARE AU FOST ȘI FĂPTUIRILE LOR

Guram LURSMANASHVILI

Hopeful words of Patriarch Ambrose Khelaia and Orthodox Church of Georgia during his reign	11
--	----

Elisei NEDESCU

Aspecte ale modernității în viața bisericească din Mitropolia Moldovei. Situația restaurării bisericilor în debutul secolului al XX-lea	22
---	----

Alexandrel (Gavriil) ALEXA

Starea monahismului din Moldova în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Personalități, mănăstiri, schituri și recensământ monahal	33
--	----

Florinel-Cristian D. BRĂDĂȚAN

Cotul Donului, o sângeroasă filă din istorie.....	42
---	----

Laurențiu LUCACI

The Changing Views Over The East-West Schism In The Past Centuries	55
--	----

Mihai-Cătălin PELIN

Contribuția Mitropolitului Sofronie Miclescu – prin faptă și cuvânt – la Unirea Principatelor	68
---	----

TEOLOGIE PRACTICĂ SLUJIRE LITURGICĂ ȘI ÎNDRUMARE PASTORALĂ

Viorel SAVA

Sărbătoarea Sfinților Mucenici doctori fără de arginți Chir și Ioan (31 ianuarie) – scurtă prezentare și analiză teologico-liturgică	79
--	----

Lucian Vasile PETROAIA

Cercetarea duhovnicească a bolnavilor, după principiile din manualul de „Teologie Pastorală” al Episcopului Melchisedec Ștefănescu.....	93
---	----

Dan SANDU

Words of Truth. The Healing Role of the Sacred Language.....	115
--	-----

Hrisant (Antonios) TSACHAKIS

Trăirea și lucrarea duhovnicească a Cuviosului Paisie Velicikovski în obștea Mănăstirii Secu (1775-1779) 133

Dănuț BĂCĂUANU

Aportul Sf. Andrei al Cretei la imnografia Sărbătorii Nașterii Maicii Domnului. Studiu pe textul liturgic 138

Constantin-Ciprian BLAGA

Scripta manent! Apariția și evoluția tradiției scrise în viața Bisericii..... 148

Gheorghiță-Mădălin CEOBANU

Teologia imnografică a sărbătorii Bunei-Vestiri reflectată în Imnul-Acatist: analiză teologico-literară 159

Andrei DORNEANU

Biserica Ortodoxă Coptă – o preocupare a Părintelui Profesor Dr. Nicolae D. Necula..... 171

Stelian GHEORGHIASA

Sfântul Teodor Studitul – părinte duhovnicesc și stareț iscusit. Metode practice de transmitere a cuvântului înțelepciunii 185

Vasile-Lucian V. GOLDAN

Problema situației financiare a clerului la sfârșitul secolului al XIX-lea. Legea pentru îmbunătățirea sortii clerului – preliminarii 195

Efrem MOCANU

„Apropiatu-s-a ziua dumnezeieștii veselii...”. Analiza imnografiei Înainte-prăznuirii Schimbării la Față a Domnului .. 206

**TEOLOGIE SISTEMATICĂ
CREDINȚA VIE ȘI LUCRĂTOARE**

Miltiadis VANTSOS

Tattooing: the point of view of Orthodox Ethics 223

Michael HJÄLM

Ecclesiology from Below. A Critical Theological Assessment of the Reception by the Byzantine Churches of the Conflict of Chalcedon 451 234

Constantin-Iulian DAMIAN

De la critica patriarhatului la Marea Zeiță. „Teologia” în contextul teologiei feministe radicale..... 250

Cristian-Alexandru BARNEA

Pregătirea pentru Preoție – școală a virtuților – în scrierile Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae..... 265

Cristian-Alexandru BARNEA

Preotul cu „suflet dogoritor de credință”. Note de portret filocalic în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae 279

Mark OXBROW

Babel to Pentecost: Theological language in cultural and political context, healing the divided Body of Christ 292

Petronela Polixenia NISTOR

Asistența psiho-spirituală a bolnavilor și a familiilor acestora.
Rolul preotului în echipa multidisciplinară de îngrijire a sănătății:
provocări și oportunități 304

Ilche MICEVSKI-IGNAT

Saint Gabriel of Mount Athos, Bishop of Velika, the merciful
doctor of the sick. Fulfiller of the teachings of the Holy Gospel 322

Filotheos-Fotios MAROUDAS

A comparison between the Bioethical Benefits of Religious Dietary
Ethics to Released Nutritional Morals 333

Angelos MAVROPOULOS

Between the “Scylla” of Relativism and the “Charybdis” of Absolutism:
The Case of Contraception in Interfaith Christian Marriages 349

Cristian Vasile PETCU

Virtuțile creștine – căi vindecătoare pentru trup și suflet 365

Gelu CĂLINA

Paradigma relației dintre suferință și vindecare în Trupul lui Hristos 383

Valentin BOBE

Posibilitatea de congruență între misiunea teologiei academice și
filantropia ecleziastică 399

Constantin Cătălin CĂRLOANȚĂ

Specificul Asistenței religioase desfășurate de Capelanatul militar din
Statele Unite ale Americii în contextul Primului Război Mondial 409

Rareș Daniel ILIE

Polisul din perspectivă teologico-morală 425

Andrei IRINA

Biserica ca instituție divino-umană în ajutorarea celor care suferă 435

Iustinian Florentin JIPA

Relația dintre știință și teologie în lucrările lui Arthur Peacocke.
Dumnezeu creează și în prezent 447

Mihai Liviu MARICI

Conștiința apartenenței și comuniunii ecleziale și reflectarea lor în
manifestările Oastei Domnului 461

Bogdan MAXIM

Hermeneutica simbolului în gândirea lui Paul Ricoeur.
Reflecții filosofice din perspectiva misiologiei ortodoxe 477

Sergiu V. MELEG

Învățăături ale Cuviosului Paisie Aghioritul despre boală
și răbdarea ei cu noblețe sufletească 490

Flavius-Ștefan POPA

Prezența și mesajul Bisericii pe rețelele de socializare..... 501

Mihail-Stelian STAN

Saint Sava of Vatopedi the Fool for Christ from Vatoped Monastery,
Holy Mount Athos 508

TEOLOGIE BIBLICĂ

TEXTUL REVELAT ȘI CONTEXTUALIZAREA ÎNȚELESURILOR LUI

Daniel AYUCH

The Good Samaritan and the Beatitudes Revisiting the Lucan parable
in the light of the Kingdom..... 521

Paul-Cezar HÂRLĂOANU

Biblical Exegesis in the writings of Matta El-Meskeen..... 535

Tsotne CHKHEIDZE

Unusual way of conveying a prophecy in the Bible 546

Alin VRAJA

Ocupațiile slujitorilor lui Dumnezeu în Vechiul Testament și eventualele
aspecte care ar putea inspira activitățile complementare ale clerului din
zilele noastre 556

Cuvânt înainte

Într-una din zile, intrând Hristos în Capernaum, s-a apropiat de el un sutaș, conducător militar care avea în subordine 100 de ostași, zicându-I: „Doamne, sluga mea zace în casă, slăbănog, chinuindu-se complit. Și Iisus i-a zis: venind, îl voi vindeca. Dar sutașul, răspunzând, l-a zis: Domane, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, *ci zi numai prin cuvântul Tău* și se va vindeca slujitorul meu. Că și eu sunt sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun acestuia: Du-te, și se duce; și celuilalt: vino, și vine; și slugii mele: fă aceasta, și face. Auzind Iisus, S-a minunat și a zis celor ce veneau după El: Adevărat grăiesc vouă, la nimeni, în Israel, nu am găsit atâta credință. Și întorcându-se către conducătorul militar, i-a zis: Du-te, fie ție după cum ai crezut. Și s-a vindecat sluga lui în ceasul acela” (Matei 8, 6-10 și 13).

Într-o altă zi, de această dată după slăvita Sa înviere din morți, Hristos arătându-Se femeilor purtătoare de mir, cele dintâi martore ale Învierii și mărturisitoare ale lui Iisus Cel Înviat, le-a zis: Bucurați-vă!, dăruindu-le bucurie și chemându-le să se bucure după trei zile de adâncă tristețe și amară plângere.

În cea dintâi relatare, Îl vedem pe Hristos vindecând prin cuvântul Său sfânt și cu puterea Sa cea dumnezeiască. În cea de-a doua relatare, Îl vedem pe Hristos aducând încurajare, mângâiere și bucurie în locul întristării și al lacrimilor. Așadar, prin Cuvântul Său, Hristos, Cuvântul (Logosul) veșnic, vindecă în timp, în istorie și prin Biserică, pe cei care, cu credință îi cer vindecarea și mângâierea, reconfortează spiritual pe cei care se întristează și plâng, nu pentru o trebuință oarecare lumească, ci pe cei care se întristează și plâng după Dumnezeu.

În această cheie a înțelegerii, în contextul *Anului omagial al pastorației și îngrijirii bolnavilor* și al *Anului comemorativ al tuturor sfinților tămăduitori fără de arginți*, am propus spre desbatere în cadrul ediției a XVI-a a Simpozionului Internațional „*Studia Theologica Doctoralia*”, organizat la Iași în zilele de 13-14 mai, 2024, tema: *Discursul teologic – cuvântul care zidește și vindecă*, nădăjduind, ca prin contribuțiile științifice care au fost prezentate pe parcursul celor două zile ale Simpozionului, publicate în volumul de față, să identificăm căile cele mai bune și mai eficiente de a zidi, prin cuvânt, inimi și conștiințe năruite și de a ameliora / vindeca suferințele sufletești și trupești din jurul nostru.

Simpozionul a fost organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Aristotel” din Salonic (Grecia), cu Facultatea de Teologie Catolică a Universității „Karl Franzens” din Graz (Austria) și s-a desfășurat cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, în atmosfera luminoasă și plină de bucurie a perioadei pascale, ajutați de rugăciunile Sfintei Cuvioase Parascheva și ale Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, ocrotitorii Catedralei Mitropolitane și a Moldovei întregi.

Tema propusă dezbaterii în cadrul simpozionului se încadrează în tema generală propusă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru anul 2024. Ideea în jurul căreia s-au purtat discuțiile, idee reflectată și de conținutul unor studii și articole cuprinse în acest volum, are la bază credința noastră puternică și neîntreruptă că vindecarea sau ameliorarea suferințelor trupesti și sufletești dobândită în Biserică, acest „spital duhovnicesc”, după cum a fost numită de Sfântul Ioan Gură de Aur, se realizează pe căi diferite, cu medicamente duhovnicești variate, Vindecătorul fiind Hristos Domnul, Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre. Una dintre aceste căi este *discursul teologic* al cărui *medicament* este *cuvântul*. Doamne, „zi numai prin cuvântul Tău și se va vindeca slujitorul meu”. Cuvântul are puteri multiple pentru că își are izvorul în Cuvântul veșnic al Tatălui. El are *puterea de a vindeca*, după cum am văzut mai sus (Matei 8, 8); are *putere să zidească* material: „El a zis și s-a făcut, El a poruncit și s-au zidit” (Psalmul 32, 9; 148, 5) și spiritual: „spune-ne nouă un cuvânt ziditor” sau de folos, cereau ucenicii câte unui Avvă; *are putere să hrănească*: „Iar El a zis: Scris este: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4); și este un *semn al desăvârșirii spirituale*: „... dacă nu geșește cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârșit, în stare să înfrâneze și tot trupul” (Iacov 3, 2).

Cuvânt care să *vindece*, să *hrănească*, să *zidească* și să *povățuiască spre desăvârșire*, pe scurt, „cuvânt cu putere multă”, cum se roagă la Sfânta Liturghie episcopul pentru diaconul care urmează să citească Sfânta Evanghelie, sperăm să oferim și noi prin cel de-al XVI-lea volum al seriei „Studia Theologica Doctoralia”, mulțumind tuturor, profesori de teologie și tineri doctoranzi, pentru contribuția științifică adusă la realizarea acestuia.

Mulțumim, totodată, cu recunoștință statornică, organizatorilor, co-organizatorilor și ostenitorilor pentru efortul jertfelnic depus la buna reușită și împlinire a ceea ce astăzi a devenit „brand-ul Doctoralia”.

În mod deosebit, aducem mulțumiri Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și Sectorul Învățământ al Centrului Eparhial Iași, Institutului Cultural Român, Editurii Doxologia, stareților și obștilor Mănăstirilor Neamț, Putna, Trei Ierarhi, Cetățuia și Sihăstria Râșcăi, care ne sprijină consistent și constant, material și spiritual, Societății Comerciale BOHEMIA SRL din Iași, reprezentată de Dl. Director General (colonel în rezervă) Emil-Teofil Bălțeanu și altor susținători care, discret, se adaugă mereu, făcând, prin contribuția lor, posibilă activitatea noastră.

Recomandăm și încredințăm acest volum, alături de celelalte cincisprezece realizate până acum, cititorilor interesați, ca pe o ofrandă rodită din trudă multă și dragoste jertfelnică și dezinteresată.

Prof. Univ. Dr. Pr. Viorel Sava
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași